

TILGJENGELIGE GISKE

ACCESSIBLE GISKE

FORORD // PREFACE

Denne rapporten er skrevet ved Norges Miljø- og Biovitenskapelige Universitet (NMBU) gjennom kurset LAA341, Bylandskapet som sosial arena, høsten 2017. Rapporten omhandler hvordan å benytte medvirkning til å utvikle Giske kommune i Møre og Romsdal.

Vi vil rette en stor takk til Giske kommune og spesielt folkehelsekoordinator Torill Valderhaug og avdelingsleder for miljø og kultur Frode E. Synnes, for god oppvarthning og bidrag under oppholdet og i ettertid. En stor takk rettes også til Deni Ruggeri, førstemanuensis ved NMBU avdeling LANDSAM som er emneansvarlig for kurset, professor Einar Lillebye og stipendiat Tonje Cecilie Stordalen. Takk for all hjelp, inspirasjon, engasjement og veiledning.

Bildene i rapporten er tatt av gruppemedlemmene hvis ikke annet er skrevet.

Rapporten er skrevet av:

Bak f.v. Kjersti Grette Osmundsen, Freja Rafael Norlén, Kristine Nagell Bjordal, Marianne Norum, Hanne Gjermstad, Emma G. Mikaelson og Runar Bakken Smedås
Foran f.v. Kristine Brunstad, Sandra Klo Steine og Jo Sindre Kleppe Simones

Foto: Tonje Cecilie Stordalen

SAMMENDRAG // ABSTRACT

En tidligere NMBU-studentrapport, fra 2015, konkluderte med at Giske kommune bør «sette strategiske og fremtidsrettede mål for stedsutvikling i kommunen» og «fortsette med medvirkning i fremtidig planlegging». Dette har kommunen fulgt opp og nå, to år senere, har vi fra NMBU nok en gang fått anledning til å samarbeide med kommunen om medvirkningen i planleggingsprosessen.

Flere av tiltakene som ble foreslått i 2015 er allerede inkorporert i kommuneplanens arealdel, men kommunens representanter har gitt uttrykk for at de synes det er vanskelig å komme videre med oppfølging av rapporten. De ønsker nå å ta steget videre fra planlegging mot gjennomføring av konkrete tiltak. Med 2015-rapporten som bakgrunn, vil vi denne gangen gi kommunen forslag til gode møteplasser og hvordan de kan realiseres. (Jøraholmen/Tryggestad/Torgrimsby/Stordalen/Fossnes/ Romslo/Fred, 2015)

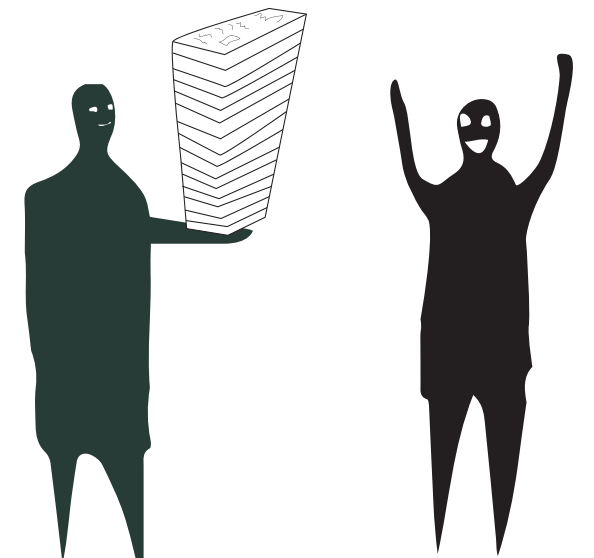
Gjennom medvirkning og datainnsamling har vi kommet frem til en visjon og tre overordnede mål for Giske kommune.

Visjon: Tilgjengelige Giske

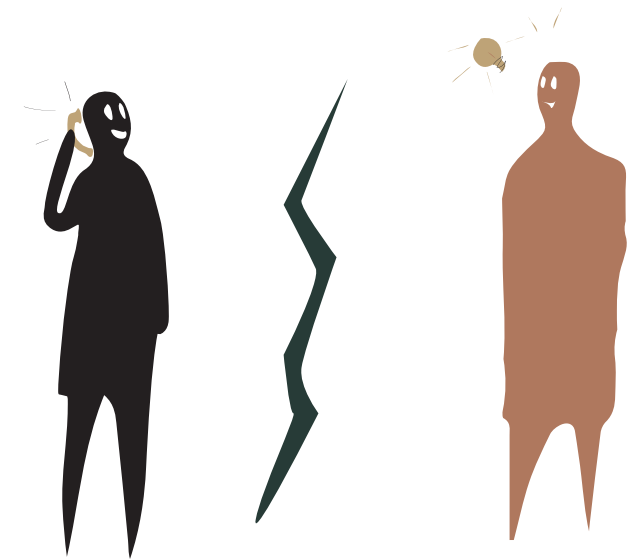
Mål:

1. Tilrettelegge for møtene mellom mennesker
2. Aktivere de lokale møtestedene
3. Åpne for nærhet til naturen

Rapporten gir teoretisk funderte refleksjoner over prosessen som er gjennomført og innspillene som har kommet frem, som grunnlag for anbefalinger om løsninger og gjennomføring.

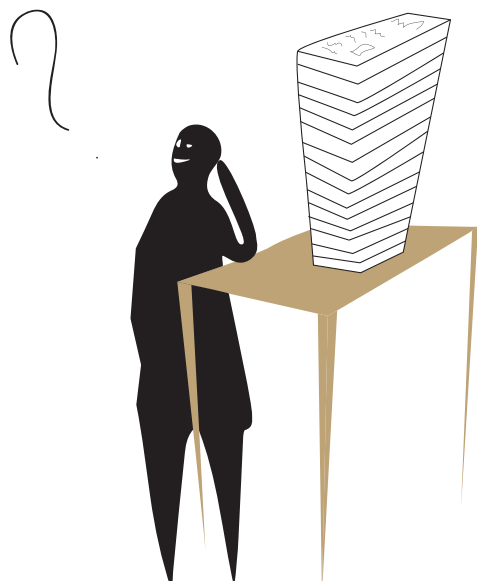

Giske kommune mottar en rapport fra NMBU i 2015.

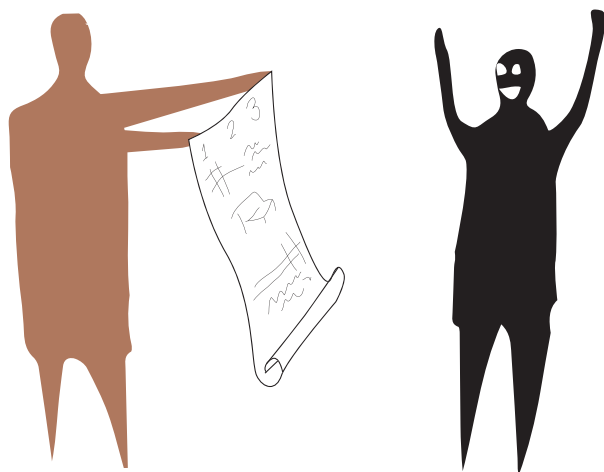

Kommunen starter et nytt samarbeid med NMBU.

Kommunen sliter med å få realisert alle tiltakene.

Kommunene mottar konkrete forslag fra NMBU.

A previous NMBU- student report, from 2015, concluded that the municipality of Giske should "set strategic and future-oriented goals for urban development" and "continue participatory work in future planning". This has been followed up by the municipality, and now, two years later, once again students from NMBU have the opportunity to cooperate with the municipality, focusing on participatory planning processes.

Several of the measures proposed in 2015 have already been incorporated municipaldocuments, but the municipality's representatives have expressed that it is difficult to proceed with the follow-up of the report. They now want to take it a step further, from planning, towards implementing concrete measures. With the 2015 report as a background, we will give the municipality suggestions for good meeting places and how they can be realized. (Jøraholmen / Tryggestad / Torgrimsby / Stordalen / Fossnes / Romslo / Fred, 2015)

Through co-operation and data collection we have come up with a vision and three overall goals for Giske municipality.

Vision: Available Giske

Goals:

1. Make arrangements for meetings between people
2. Enable the local meeting places
3. Open for proximity to nature

The report provides theoretically based reflections on the process that has been completed and the inputs that have emerged as the basis for recommendations on solutions and implementation.

INNHALDSFORTEGNELSE //

TABLE OF CONTENT

2 FORORD // PREFACE
3 SAMMENDRAG // ABSTRACT
6 RAPPORT 2015 // REPORT 2015
7 BAKGRUNN FOR OPPGAVEN // BACKGROUND FOR THE REPORT
8 MØTEPLASSER // MEETING PLACES
10 GISKE KOMMUNE // GISKE MUNICIPALITY
11 ØYENE // THE ISLANDS
12 HISTORIE // HISTORY
13 DEMOGRAFI // DEMOGRAPHY
14 NÆRING // INDUSTRY
15 KLIMA // CLIMATE
16 BEBYGGELSE OG VEISTRUKTUR // BUILDINGS AND ROAD STRUCTURES
17 TILGJENGELIGHET // ACCESSIBILITY
18 NATUR // NATURE
19 REISELIV // TOURSIM
20 KULTUR // CULTURE
22 FUNN GJENNOM ANALYSER // FINDINGS THROUGH ANALYZES

24 MEDVIRKNING // PARTICIPATION
25 MEDVIRKNING I GISKE // PARTICIPATION IN GISKE
IDEVERKSTED // WORKSHOP:
26 Rådhuset // The city hall
28 Valderøy ungdomsskole // Secondary school
30 Valderøy barneskole // Primary school
33 KAFFEPRAT // COFFEE CHAT, Øygaardshamna
34 SPØRREUNDERSØKELSE // SURVEY
35 OPPSUMMERING // SUMMARY

36 SWOT-ANALYSE // SWOT ANALYSIS
39 VISJON // VISION
40 VIDERE ARBEID // FURTHER WORK
42 KILDER // SOURCES

RAPPORT 2015 // REPORT 2015

I 2015 ble det skrevet en utfyllende rapport av en gruppe landskapsarkitektstudenter fra NMBU. Rapporten tok for seg problematikken med stedsutvikling i en kommune med eksponensiell befolkningsvekst, og manglende strategier for imøtekomme denne veksten.

Rapporten tok for seg tre fokusområder på overordnet og detaljert plan:

- 3.1. sentrumsutvikling og møteplasser.
- 3.2. forbindelser
- 3.3. Identitet.

Del 3.1. Valderøya ble valgt som fokusområde for sentrumsutvikling i kommunen. En mulighetsstudie viste ulike forslag til plassering av sentrum, mens et konkret forslag dokumenterte prinsipper for utforming og innhold.

Del 3.2. Muligheter for å styrke forbindelsene for myke trafikanter og legge til rette for miljøvenlig transport ble studert på overordnet nivå. Et konkret forslag så for seg en mulig kyststi rundt Valderøya, og viste til prinsipper for utforming for å bedre tilgjengeligheten.

Del 3.3. Giskes identitet ble kartlagt, og det ble foreslått tiltak og prinsipper for å gjenoppbygge områder for å styrke denne identiteten. Fellesnevnerne mellom de fire øyene var blant annet horisont, fjell, utsikt, Giske som naturperle, havet, fiske, jordbruk, byggestil, flyplassen og det historiske landskapet. Rapporten konkluderte med at kommunens neste steg måtte være å sette strategisk framtidsrettede mål for stedsutviklingen. I dette arbeidet kunne rapporten brukes som verktøyskasse i form av prinsipper, analyser og andre data. I tillegg ble det anbefalt at kommunen fant en måte å fortsette arbeidet med medvirkning, og fant måter å kartlegge og ta i bruk data for medvirkningsprosesser.

(Jøraholmen/Tryggestad/Torggrimsby/Stordalen/Fossnes/Romslo/Fred, 2015)

Giske kommune mottok 2015-rapporten med begeistring, og har siden jobbet med å iverksette tiltak for å nærme seg målene som ble satt den gangen.

I dagens kommuneplan står det at kommunen blant annet har brukt medvirkning som verktøy, og det refereres både til rapporten fra 2015, og en masteroppgave som ble skrevet om Roald i 2016 (Stordalen/Romslo, 2016). Flere av prinsippene fra disse dokumentene er tatt med videre i kommuneplanens arealdel. Men kommunen opplever det som utfordrende å utvikle disse prinsippene i praksis. Dette danner bakteppet for vårt arbeid og av rapporteringen av det. Kommunen ønsker seg konkrete tiltak og enkle gjennomføringsstrategier for å nå målene de har satt. (Giske kommune, “*Kommuneplan 2017*”, 2017)

BAKGRUNN FOR OPPGAVEN // BACKGROUND FOR THE REPORT

Foto: Børge Sandnes

Kommunen har uttrykt ønske om at årets arbeid skal resultere i konkretiserte tiltak som er gjennomførbare med begrensede økonomiske midler. Fokusområdet ble avgrenset til Valderøya, som rommer halvparten av befolkningen og en stor del av kommunale bygningsmasse og tjenesteyting.

Videre er vi bedt om å se på folkebiblioteket i rådhuset, som det er søkt om midler til utbedring av. Biblioteket er vurdert i perspektivet utvikling av møteplasser.

Kommunens motto er 'historisk og fremtidsrettet'. Videre har kommunen formulert som mål for satsing fremover at: 'Giske kommune skal være smart & friendly...'. Vi har undersøkt nærmere hva 'smart & friendly' innebærer og velger å se uttrykket som et møte mellom 'smart city'-teori og 'topophilia'-begrepet.

SMART CITY

«Smart» som beskrivelse av en by stammer fra «the smart growth movement» som var en motbevegelse mot utviklingen av «urban sprawl» på 90-tallet. Den raske urbaniseringen i verden har skapt et bymiljø med mangler som smarte byer skal ha løsningen på. Bevegelsen bygger i større grad på kriterier, enn teorier som kan følges.

Tanken bak «smart cities» er å implementere og integrere nye effektive teknologier i samfunnet. Denne teknologien skal bidra til å forbedre livskvalitet, fremme økonomisk vekst, redusere klimautslipp og utvikle et mer aktivt samfunnsengasjement blant byens innbyggere.

"Smart cities" er likevel et noenlunde udefinerbart begrep ettersom det er vanskelig å finne konkrete prinsipper som sier noe om nøyaktig hva som kreves for at en by kan regnes som "smart". Flere byer har påberopt seg å være en "smart city" som en del av markedsføringen sin for å fremstå som en attraktiv by å bo i. (Caragliu, 2011)

TOPOPHILIA

I arbeidet med utvikling av møtesteder ser vi nærmere på teorien "topophilia", først beskrevet av poeten Wystan H. Auden om kollegean, John Betjemans samling, "Slick but not streamlined". (Auden, 1947)

"...a special love for peculiar places [...] the term "has little in common with nature love" but depended upon a landscape infused with a sense of history..." Wystan Hugh Auden om begrepet topophilia. (Auden, 1947)

MØTEPLASSER // MEETING PLACES

Kommunen uttrykker et behov for møteplasser, og da spesielt ved de mindre, lokale plassene. Dette har vi valgt å se i tråd med Helsedirektoratets prosjekt Giske kommune deltar i, "Kartlegging og utviklingsarbeid om nærmiljø og lokalsamfunn som fremmer folkehelse", hvor temaet i Giske er møteplasser og identitet. (Helsedirektoratet, 2015)

I arbeidet med utvikling av møtesteder har vi sett nærmere på teorien "topophilia" og vi har valgt å se det opp mot Hesters "sacred places". Hellige steder, eller "hjertesteder", er steder som er ekstra viktige for lokalbefolkningen og gjerne knyttet til naturgitte kvaliteter (Hester, 2010, s. 117-135). Videre vurderer vi ideverkstedet (Jøraholmen/Tryggestad/Torgrimsby/Stordalen/Fossnes/ Romslo/Fred, 2015) som en kartlegging av disse stedene. Slik ble det nødvendig for oss å undersøke menneskenes bånd til stedene, heller enn å se på stedenes plassering. Hvilke historier og hvilke kvaliteter er knyttet til Giskes innbyggere sine "sacred places"? Hvordan kan vi planlegge for nye møteplasser som innbyggerne vil tilføre ny historie og mening til?

Et av punktene kommunen og befolkningen har nevnt er tilknytning til naturen. I 2015 ble sitatet "Giske fortsatt en naturperle" trukket fram som et utsagn som understreket innbyggernes tilknytning til det fysiske landskapet som identitetsskapende. Dette båndet er det verdt å jobbe videre med. (Jøraholmen/Tryggestad/Torgrimsby/Stordalen/Fossnes/ Romslo/Fred, 2015)

Giskes innbyggere lever med panoramautsikt til et fantastisk landskap. Fjellet er det elementet som er mest tilrettelagt, og blir derfor også brukt mest. Sjøen, fjæra og kystlinjen ligger derimot mer ulendt til og brukes derfor også mindre. Til tross

for denne naturen, nevner flere at de ønsker seg en park. Innbyggerne ser selv at utbyggingen på Valderøy i dag går utover naturelementene i det lokale landskapet, som igjen går på bekostning av oppholdsområder i naturomgivelsene. Denne nærheten til naturen, og natur som element i innbyggernes sacred places, gjør det nærliggende å se på teorien "biophilia". Begrepet ble introdusert av biolog og forfatter E. O. Wilson i boken "Biophilia", fra 1984. Han definerte biophilia som trangen til å interagere med andre livsformer. Hypotesen har senere blitt videreutviklet av andre, med støtte fra forsøk innen psykologien, medisin og arkitekturfagene. Livsformene og naturen hypotesen omhandler, deles inn i fire kategorier: dyr, planter, landskap og villmark. (Frumkin. 2001).

For oss er det spesielt interessant med elementer som planter, landskap og villmark, og hvordan menneskets kontakt med disse virker helsefremmende. Planter fremmer tilfredshet i omgivelser og spiller inn på hvordan vi vurderer verdien av eiendommer, kontorlandskaper og hjem.

Landskap som utsikt beroliger oss. Vi trekkes mot det beroligende, trygge landskapet. Studier har vist at utsikt mot landskap minker stress, gjør fanger mindre avhengig av angstmedisiner, og virker inn på tiden det tar før man blir utskrevet etter operasjoner. Villmarken gir mye de samme virkningene som utsikten. Det virker inn på stressnivået, gir positive følelser rundt oss selv, gjør oss avslappet, og virker inn på fysisk og mental helse. (Frumkin. 2001)

"[helse er]... En tilstand av fullkomment legemlig, sjelelig og sosialt velvære og ikke bare fravær av sykdom eller lyter". (WHO, 1948)

Vi velger å ta i bruk menneskers iboende tilknytning til naturen som et virkemiddel for å skape nye gode møteplasser i kommunen. Beboerne må selv skape historier og verdier på plassene, men båndet til naturen og de naturlige elementene kan spille inn som et virkemiddel for å komme i gang. Samtidig vil naturlige elementer være med å forsterke innbyggernes stedsidentitet.

Valderøy
Ungdomsskule

GISKE KOMMUNE // GISKE MUNICIPALITY

GISKE KOMMUNE

GISKE OG OMEGN

MØRE OG ROMSDAL

Giske er en øykommune som ligger i Møre og Romsdal, 10 km utenfor Ålesund. Kommunen består av 40 km² i landareal og har 8 267 innbyggere (Kommunefakta Giske, 2017). Giske ble dannet med sine nåværende grenser i 1964 og består av de bebodde øyene Vigra, Valderøy, Giske og Godøy. Kommunen livnærer seg i hovedsak av fiske, jordbruk og handel, men også transport og flyplasstjenester, interiør- og trevareproduksjon og teknisk/maritim industri. På Giske er det en ung befolkning på grunn av stadig tilflytning. (Giske Kommune, 2017, *“Om Giske kommune”*)

“HISTORISK OG FRAMTIDSRETTA”
(Giske Kommune, 2017, *“Om Giske kommune”*)

ØYENE // THE ISLANDS

GODØY

Godøy ligger sørvest i kommunen og er den øyen med mest topografi med Storehornet på 497 moh. Fjellet deler øyen i Godøydelen, der tunnelen kommer opp, og Alnes med Alnes fyr, som er en kjent destinasjon med vakre naturomgivelser. Godøy er tilknyttet øyen Giske med undersjøisk tunnel.

GISKE

Giske er den minste øyen, med lite topografi og derfor mye jordbruk. På Giske ligger Marmorkirken fra 1100-tallet og Giskespelet som arrangeres hvert annet år. I tillegg finner vi Øygardshamna som et kulturelt sentrum. Giske er tilknyttet Godøy med tunnel og Valderøy med bro.

VALDERØY

Valderøy er øyen som er flat, men har et fjell midt på øyen. Her ligger kommunesenteret tilknyttet NAV og bibliotek. Valderøy er forbundet med Giske og Vigra med bro og Ålesund med undersjøisk tunnel. Valderøy er øyen med flest beboere og flest butikker.

VIGRA

Vigra er den største av de fire øyene i areal. Øyen er preget av jordbruk og huser Ålesund Lufthavn som har 1.1 millioner reisende i året (Samspelkommunen Giske, 2014). Vigra har Blimsanden, en populær strand med mange tilreisende. Roald har vært og er et fungerende sentrum, som desverre per idag mangler den lokale matvarebutikken.

HISTORIE // HISTORY

Giske har ikke alltid vært den kommunen vi kjenner den som i dag. Vigra var tidligere en del av Haram kommune for så å bli sin egen kommune i 1890. I løpet av tiden som selvstendig kommune fikk Vigra blant annet ny kirke, barneskole, og Ålesund lufthavn ble bygget på øyen. (Vigra, 2017)

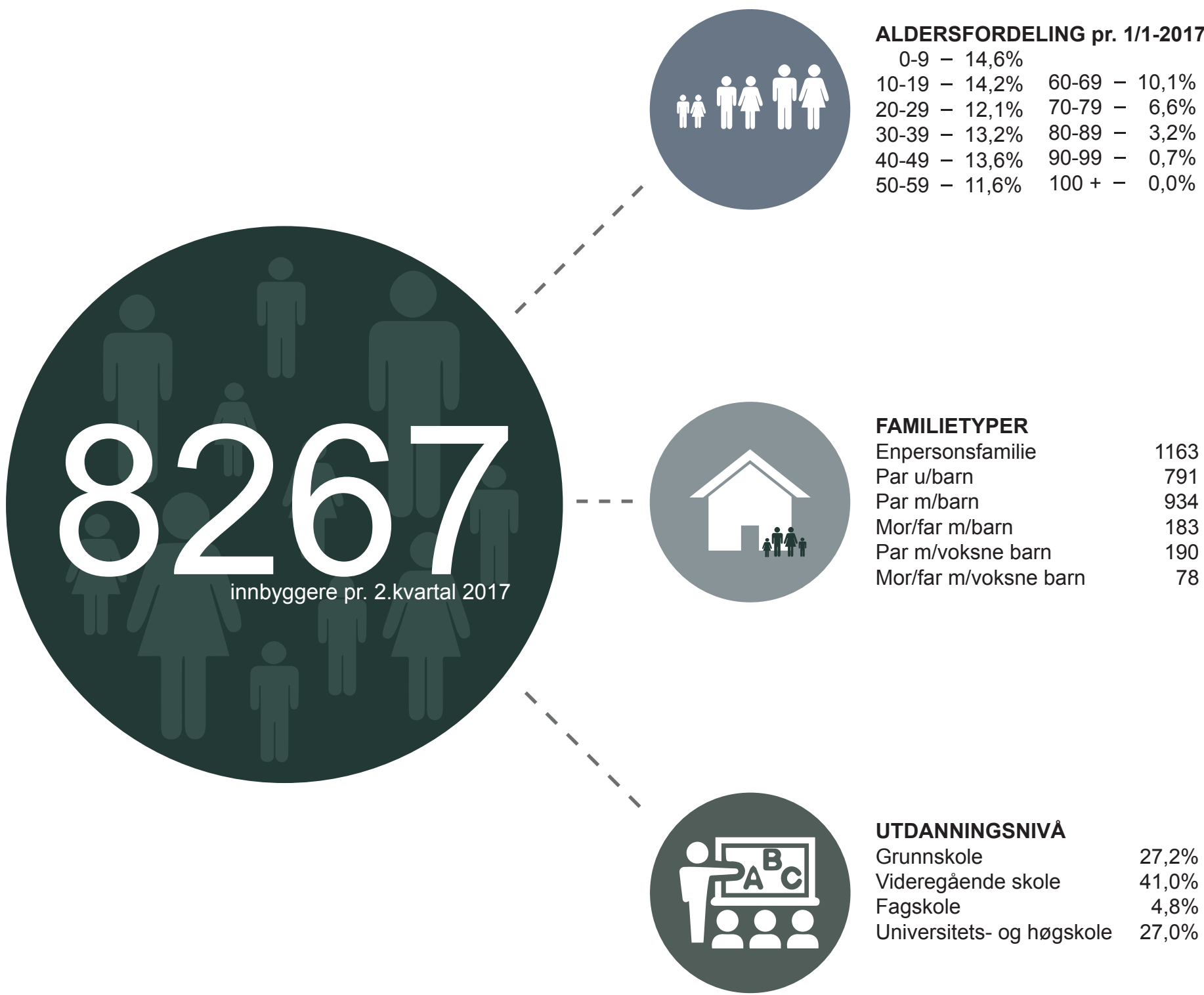
18 år senere opprettes Giske kommune som i 1964 blir slått sammen med Vigra. Kommunen bestod nå av de 4 øyene: Godøy, Giske, Valderøy og Vigra.

I 1987 fikk Giske kommune fastlandsforbindelse til Ålesund, Vigrasambandet, som ga fergefri forbindelse til Ålesund lufthavn på Vigra. Dette ble blant annet finansiert med bompenger, hvilket gjorde det dyrt å pendle mellom Giske og Ålesund. Likevel førte fastlandsforbindelsen til befolkningsvekst da forbindelsen mellom Giske og Ålesund ble veldig god. (Thorsnæs, 2015)

I 2009 forsvinner bompengene, og antall innflyttere øker. Samtidig er det en del som flytter fra kommunen. Inn – og utflyttingen skaper utskiftning av befolkningen som bidrar til å svekke lokale tradisjoner og stedsidentitet. (Haakonsen, 2009)

Bosettingen er særlig tett på Valderøya som har den korteste avstanden til Ålesund. Halvparten av befolkningen i Giske bor på Valderøya som også er kommunens administrasjonssenter. Rådhuset, de fleste skolene og handelssenteret ligger på Valderhaug, lengst sørøst på Valderøya.

BEFOLKNINGEN

Giske kommune har 8267 innbyggere, fordelt nok så jevnt mellom kjønnene, med en liten overvekt av menn. Befolkningen har hatt en økning på 4,3% siden 2015. Kommunen har vært i nok så jevn vekst de siste 50 årene, men tatt seg noe opp etter slutten av 80-tallet.

Befolkningsveksten er stor og har bl.a. blitt påvirket av utviklingen av kommunen med Ålesund lufthavn Vigra, samt bro- og tunnelforbindelser mellom øyene og Ålesund. På grunn av denne utviklingen er det mer attraktivt å bo på Giske, i tillegg til gunstige bolig/tomte-priser. En annen faktor i befolkningsveksten er at Ålesund-tunnelene er nedbetalt, og det er ikke lenger bompenger.

Befolkningen er fordelt på de fire øyene i kommunen, der Valderøy huser omtrent 50% av innbyggerne. Vigra er nest størst med ca. 25% av befolkningen. Deretter kommer Giske med ca. 14%, og minst er Godøy med 10% av befolkningen.

Det er 4021 sysselsatte med bosted i kommunen. Omtrent halvparten av disse reiser ut av kommunen for å jobbe. Til gjengjeld er det 505 som pendler inn i Giske. Det er få arbeidsledige, under 3% for de mellom 15-74 år. (Kommunefakta Giske, 2017)

NÆRING // INDUSTRY

Ett av fire satsnings-områder i kommuneplanen for 2014-2026, er at Giske skal være en god næringskommune. (Giske kommune, “*Kommuneplan 2017*”, 2017)

Hovednæringer i kommunen er fiske og jordbruk. Giske er en av landets største fiskerikommuner med en årlig omsetning på over tre milliarder norske kroner. Kommunen planlegger dessuten utbygging av Gjøvsund fiskerihavn og har fått bevilget midler til å begynne utviklingen.

En stor arbeidsplass på Vigra er Ålesund Lufthavn, som har over en million reisende i året. I tillegg har et av de større festivalselskapene, Momentum AS, beliggenhet på Giske. Selskapet har bygget lydstudio, etablert dataselskap, billettbyrå, musikkscene i Ålesund og et nytt arbeidsfellesskap i store lokaler. Kommunen ønsker å fortsette å legge tilrette for kreative bedrifter. (Strategisk næringsplan 2016-25 2016)

KLIMA // CLIMATE

Giske kommune har et maritimt klima som er typisk for kystområdene langs Vestlandet. Maritimt klima kjennetegnes av beskjedne daglige og årlige temperatursvingninger, rikelig med nedbør, høy luftfuktighet og mye vind (Mamen, 2009).

Generelt er Giske kommune preget av raske skifter i været med mye nedbør og vind, mens den varierte topografien fører til betydelige lokale forskjeller. Sterk vind i kombinasjon med mye og hyppig nedbør skaper utfordringer med tanke på å oppholde seg utendørs.

BEBYGGELSE OG VEISTRUKTUR // BUILDINGS AND ROAD STRUCTURES

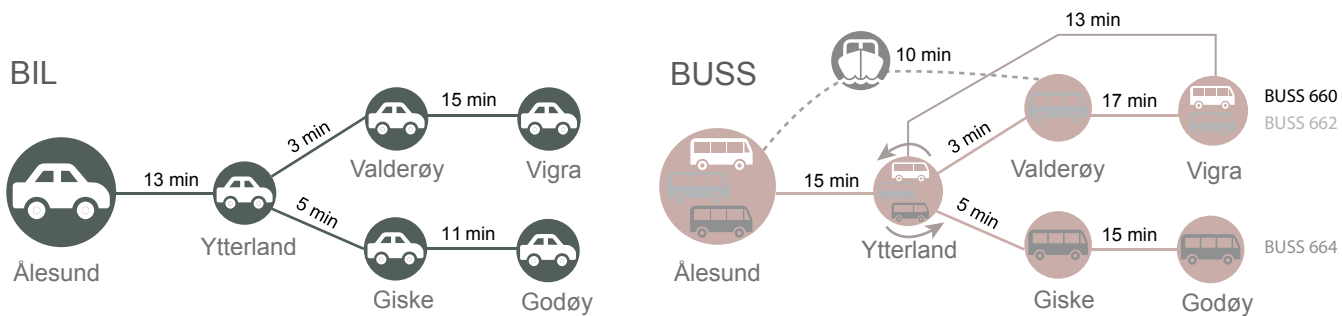
Ved å se på den overordnede bebyggelsesstrukturen i Giske kommune, kan vi se at tettheten er høyest på Valdeøya. På grunn av stor utbygging de siste årene har det ført til “suburban sprawl”; en monofunksjonell og lite bærekraftig utbygging.

De andre øyene har en mer spredt bebyggelse som skyldes mye jordbruk. Med lite fortettede områder, har dette resultert i et bilbasert samfunn.

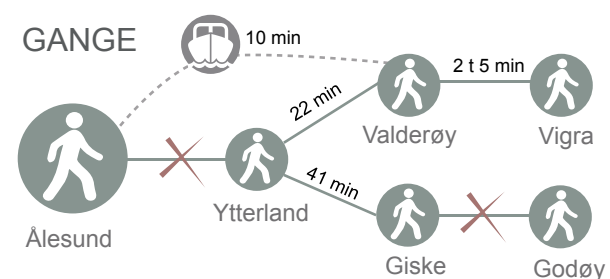
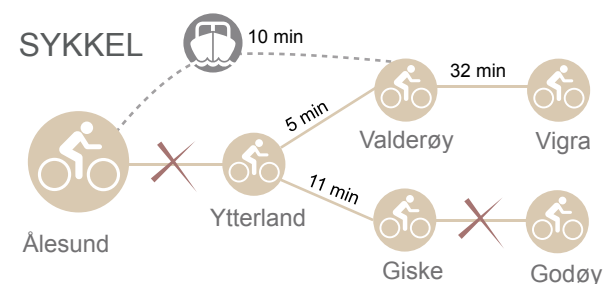

Kombinasjonen av spredt bebyggelse, fysiske barrier og et snevert kollektivtilbud, gjør bilen til det naturlige valget i Giske kommune.

Giske kommune preges i stor grad av å være et øysamfunn. At øyene er fysisk adskilt av sjøen skaper utfordringer, særlig med tanke på infrastruktur. I dag er det undersjøisk tunnel mellom Valderøy og Ålesund og mellom Giske og Godøy, mens det er broforbindelse mellom Valderøy og Vigra og mellom Valderøy og Giske. I tillegg er det tunell gjennom fjellet på Godøy som kobler sørsiden av Godøy sammen med Alnes.

TILGJENGELIGHET // ACCESSIBILITY

De undersjøiske tunellene er ikke mulig å ta seg gjennom som gående eller syklist, og heller ikke tunnelen til Alnes er særlig egnet for myke trafikanter på grunn av stigningen. Broforbindelsene er svært værutsatt og derfor heller ikke særlig egnet for bruk av sykkelister og gående.

Busstilbudet har lav frekvens og er også todelt da det går en buss mellom Godøy og Giske og en annen mellom Valderøy og Vigra. Den eneste båttruten som finnes går mellom Valderøy og Ålesund.

NATUR // NATURE

Kyst - naturtypemangfoldet er rikt i områdene hvor det blant annet er kystlynghei, fjære, strandeng, sandstrender og sanddyner. Flere av disse områdene er enten vernede eller rangert med høy kvalitet som friluftsområde.

Kulturlandskap - det er lang tradisjon for jordbruk og store arealer med kulturlandskap særlig på Vigra og Giske, men også Godøya. Dessverre har gjødsling ført til en reduisering av sanddyner spesielt i området rundt Blimsanda.

Bergområder - finnes primært på Valderøya og Godøya med høyder opp mot 500moh. Disse områdene er naturreservater og populære friluftsområder med opparbeidede turstier. Vigra har enkelte mindre bergtopper og Giske ingen.

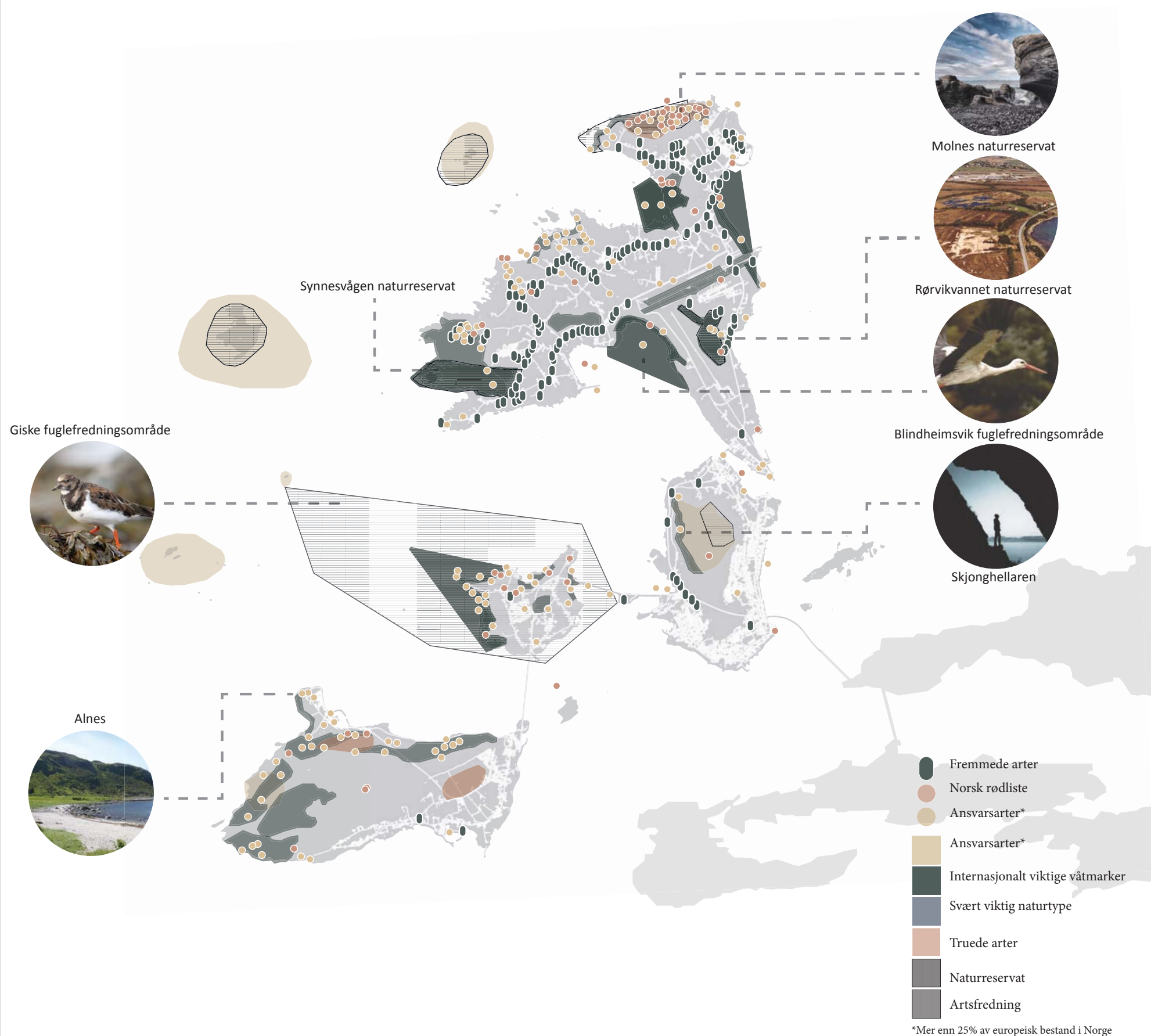
Skog - Valderøy og Vigra har mindre skogsområder, bestående av gran primært. Det finnes relativt få skogsområder på Godøya grunnet mye berggrunn og landbruksarealer. Giske har også lite skog utenom "hundremeterskogen".

Myr - de fleste våtmarkene i Giske er vernede områder og reservater som gir landskapet en stor diversitet. Flere ar fuglereservater, blant annet Rørvika fuglereservat på Vigra. Disse områdene er av høy verdi som opplevelsesområder.

Informasjonen i analysen er hentet fra miljøstatus.no (Miljøstatus, 2017)

 /TILGJENGELIGE GISKE

REISELIV // TOURISM

- Badeplass - Bathing spot
- Flyplass - Airport
- Fotturer - Hiking
- Fugletitting - Birdwatching
- Fyrtårn - Light house
- Golfbaner - Golf court
- Handel - Shopping
- Informasjon - Information
- Kirke - Church
- Overnattingssted - Accomodation
- Småbåthavn - Small harbour
- Spisested - Cafe/restaurant
- Verdt å se - Historical site

1. Makkvika fuglereservat
2. Giske kyrkje
3. Alnes fyr
4. Ålesund lufthavn
5. Golf
6. skjonghellaren

Det som kommer frem av informasjon angående turisme i Giske er at det er mye potensiale for en styrket reiselivsnæring i kommunen. Naturen og kulturlivet er definitivt de områdene med mest potensiale i forhold til tilrettelegging for aktiviteter, opphold og severdigheter. Flyplassen og kort avstand til Ålesund (hvor blant annet hurtigruten legger til) er svært nære noe som er positivt i den grad at Giske ligger realtvt godt tilgjengelig.

“det er mye potensiale for en styrket reiselivsnæring i kommunen...”

Det som også kommer frem er de mange utfordringene en står ovenfor dersom en fremtidig turistnæring skulle lykkes. Blant annet en grunnleggende dårlig økonomi og mangel på satsning fra kommunens side, konkurranse mot Ålesund, mangel på overnatting og vedlikehold, lite tilrettelegging, dårlig kollektivtilbud og manglende skilting/oversikt. I tillegg er det veldig spredt og større avstander mellom attraksjonene og opplevelsene. Likevel er nok det viktigste punktet det faktum at det må bli en prioritering fra kommunens side og planlegges nøye for tilrettelegging slik at de tilreisende ikke blir regnet for å være en belastning heller enn en ressurs.

KULTUR // CULTURE

- **Sommerfesten på Giske**
En annerledes festival; en årlig spleisefest ved Øygardshamna på Giske. Øygardshamna er et senter for bedrifter innefor kreativ industri og kulturnæring. Her finner man også Øygardshallen for eventer og selskaper.

- **Giske kirke**
Marmorkirke fra ca. år 1150 ble trolig bygget som et familiekapell for den mektige giskeætten.

- **Giskespelet**
En lokal teaterforestilling med historisk innhold som oppføres annen hver sommer ved Giske amfi.

- **Alnes fyr og opplevelsessenter**
Her kan du kose deg på kafé, nyte kysten, dra på kunstutstilling eller se på utstillingen som viser den historiske utviklingen av Alnes fyr.

- **Godøy kystmuseum**
Godøy kystmuseum tilbyr svært varierte utstillinger over tre etasjer i en eldre skolebygning. Her kan du bl.a. se på arkeologiske funn, lære om 2.verdenskrig og om fiske og fangst på kysten av Sunnmøre.

- **Mjølner samfunnshus**

- **Galleri Ellingstova**
En permanent utstilling som går over to etasjer og viser fotokunst av Rune Werner Molnes. Ellingstova er et verneverdig laftehus fra ca. år 1740 og er verdt et besøk i seg selv.

- **Roald søndagsskulehus**
Huset fra 1930 ble bygget som en liten korskirke i mur på den gamle kirketomten på Roald.

- **Nestun klubbhus**
Et utleielokale for store og små arrangement. Her er blant annet et storkjøkken med utstyr til inntil 150 gjester og en større scene.

- **Giske kulturskole**
Kulturskolen er integrert i barneskolebygget på Valderøya som stod klart i 2014. Elevane er fordelt på dans, teater, kunst og ulike musikkdisipliner.

- **Giske rådhus og bibliotek**
I underetasjen på rådhuset, finner du folkebiblioteket til Giske kommune.

- **Kulturhuset Johansbuda**
Huset ligger ved hurtigbåtkaia og fungerer som utleielokale. I 3.etasje finner du Valderøy historielag sitt museum.

- **PSS catering & café**
I tillegg catering- og cafédrift, tilbyr PSS et eget møterom og et selskapslokale for kurs, konferanse, selskap eller samling.

FUNN GJENNOM ANALYSER // FINDINGS THROUGH ANALYZES

Giske er en bilbasert kommune hvor innbyggerne ikke møtes tilstrekkelig i hverdagen. Det er flere grunner til dagens situasjon. I første omgang er det spredt bebyggelse som er preget av eneboliger. Offentlige funksjoner og næring er ikke samlet. Det er ingen klar sentrumsstruktur og både Ytterland, Gjørund og Valderhaug er potensielle områder for sentrumsutvikling, men egenskapene er ikke definert. Da tilbudet og strukturen av funksjoner er langt større i nærliggende Ålesund, blir det desverre et ofte valgt alternativ. Mange reiser inn til byen for å jobbe og kommunen er generelt preget av et mindreverdighetskompleks i forhold til byen.

Mangelen på samlede funksjoner fører til lange avstander og beboerne er avhengig av bil. De tilfeldige sosiale møtene begrenser seg til matvarebutikken. En annen grunn til avhengigheten er topografien og det faktum at kommunen består av fire øyer som er forbundet med tunnel eller broer. Det harde klimaet gjør det vanskelig å bevege seg over broene som myk trafikant, i fare for å bli kastet over ende. Tunnelene er det ikke mulig å gå eller syke gjennom. Ettersom øyene ble forbundet med hverandre og Ålesund, har fergene fått stadig mindre oppmerksomhet. Dermed har beboerne mistet en tilfeldig møteplass.

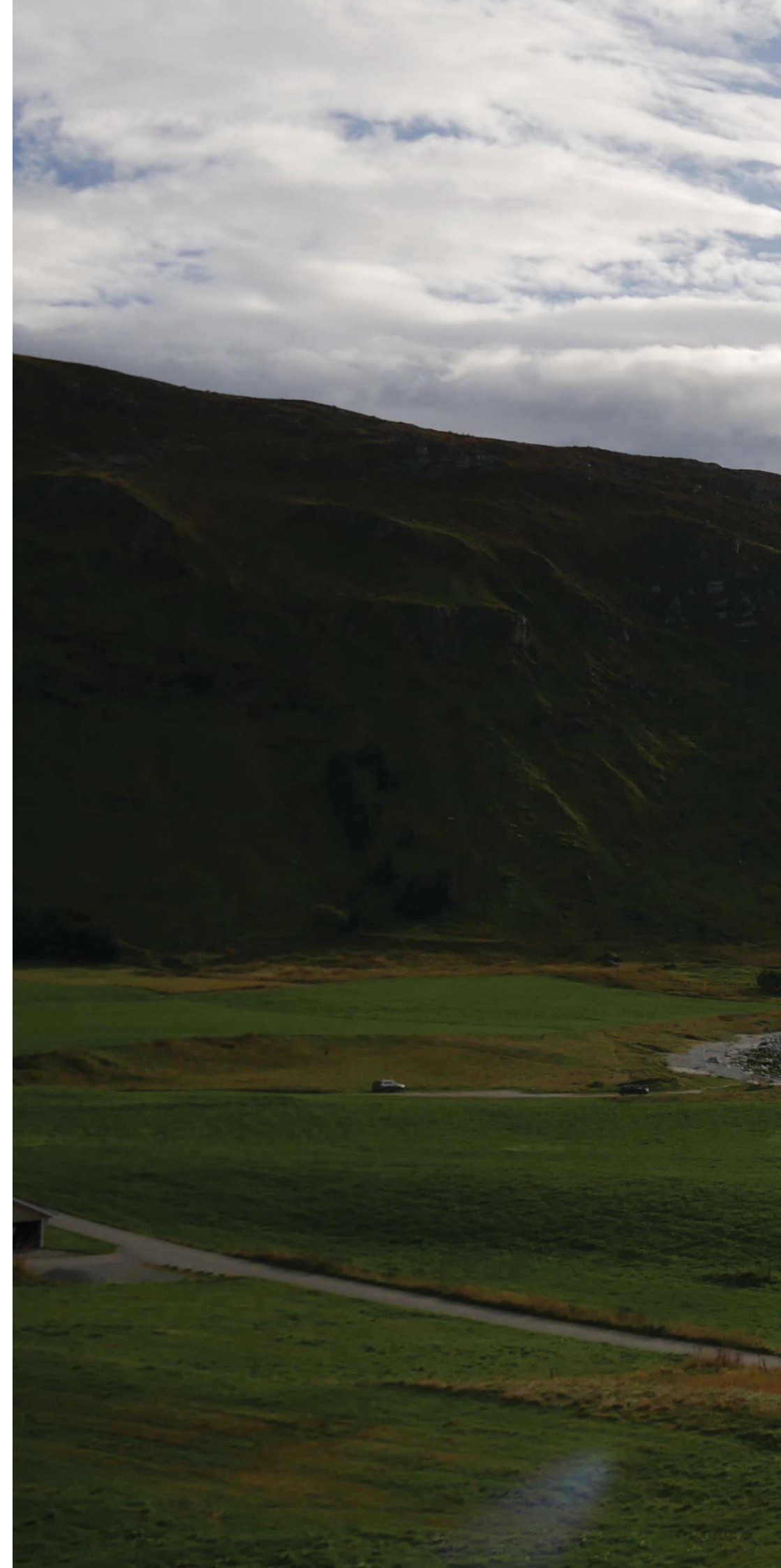
Giske har, som bilbasert samfunn, veien i sentrum fremfor menneskene. Veien har blitt en barriere for myke trafikanter, noe som igjen går utover møtet mellom menneske og menneske, men også møtet mellom menneske og natur, og menneske og sted. Veiene er overbelastet, og innbyggerne tar ikke i bruk de vakre omgivelsene de har i ønskelig grad.

Det er stor forskjell på naturforholdene på de ulike øyene. Det er grunn til å tro at den store forskjellen på det fysiske landskapet, og barrierer i form av havet, bidrar til psykisk splittelse når det gjelder identitet. Noe som underbygger splittelsen er tilflyttingen fra Ålesund til Valderøy, som fører til en yngre befolkning og mye nybygging.

I Giske kommune er det et behov for økonomisk vekst, identitetsskaping og sosiale møteplasser. Vi tenkte tidlig at det er et fantastisk potensiale når det gjelder å markedsføre naturområder som kan bidra til økonomisk vekst gjennom aktivitetsturisme som for eksempel fiske, surfing, kajaktur og kiting. Ved å synliggjøre den vakre kommunen og planlegge for mer bruk av naturområdene for både beboere og besøkende, kan vi stimulere større trivsel.

Markedsføring av kommunen vil i tillegg gi positive ringvirkninger innad i samfunnet, som et ledd i å styrke stedsidentiteten. Et annet potensiale er å aktivere hverdagsmøteplasser ved å benytte oss av naturen og de lokale ressursene som jordbruk og fiske.

Vi ønsker ikke å begrense befolkningens mulighet til å bruke bil, men det er potensiale for å utvide kollektivtilbudet. Det vil gi unge og gamle et alternativ, i tillegg til å være et ledd i en bærekraftig utvikling.

MEDVIRKNING // PARTICIPATION

Hva er medvirkning

I Plan- og bygningsloven er det vedtatt at alle kommuner i Norge skal legge til rette for medvirkning: “Etter plan- og bygningsloven skal det legges til rette for allmennhetens **deltakelse i planprosesser**. Hovedmålet for planleggingen er å utvikle et samfunn som ivaretar viktige **fellesverdier** og gode levevilkår **for alle** grupper(...)” (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, s.7)

Medvirkning handler om å gi alle den samme muligheten til å delta i planleggingen av nærmiljøet sitt. Ved at alle har muligheten til å si sin mening, styrkes deres forhold til hverandre, det fysiske landskapet og stedet. Medvirkning bidrar med andre ord til økt fellesskapsfølelse og eierskap til lokalområdet sitt. (Park, 1993)

Som planleggere er det viktig å være gode lyttere og gi alle en sjanse til å snakke. Når alle, uansett alder og bakgrunn, er invitert til å si sin mening og beslutninger tas i fellesskap, er man med på å planlegge sin fremtid. Gjennom å invitere til idéverksted i Giske, ga vi beboerne muligheten til å fortelle sin historie. Vi ønsket å få lokal kunnskap gjennom personlige erfaringer (sanser og følelser) da denne kunnskapen er like viktig som kunnskap vi har fått gjennom teori (historie og analyser).

MEDVIRKNING I GISKE // PARTICIPATION IN GISKE

På grunnlag av rapporten fra 2015 ønsket vi å innhente informasjon og innspill om hva beboerne ønsket seg i fremtidige møteplasser, for at vi kunne speile dem i videre utvikling og strategier for møteplasser i Giske kommune.

Etter innhenting av informasjon gjennom tidligere rapporter, dialog med kommunestyret og analysefunn, kom vi frem til at møteplasser var det vi ønsket å bygge medvirkningsprosessen vår rundt. Mangelen på møteplasser var også en av tingene som ble avdekket i rapporten fra 2015. Spørsmålet vi ønsket å få svar på var hvordan folk møtes i et samfunn som er preget av eneboligbebyggelse med bilen som fremkomstmiddel uten et definert sentrum, og med få funksjoner som inviterer til opphold og møter

Vi hadde veldig mye kvantitativ data om Giske, men manglet noe av den kvalitative dataen. De hverdagslige møtene mellom mennesker er viktige for å skape relasjoner og et sterkt fellesskap. I et samfunn med stor sirkulasjon i innbyggermassen, slik som vi ser i Giske, er det desto viktigere. Vi la derfor særlig vekt på disse møtene som oppstår uten å være planlagt, da vi planla idéverkstedene. Det vi ønsket å avdekke var hvilke møteplasser beboerne benytter seg av og hvilke kvaliteter som gjør disse plassene til gode møteplasser. Det var også viktig for oss å få svar på hvilke kvaliteter og funksjoner beboerne følte at de manglet.

Ved å avdekke de kvalitetene og funksjonene som er viktige for beboerne i Giske kommune er tanken at en aktivt kan tilrettelegge for disse i form av fysiske tiltak. Det var viktig for oss å få informasjon som var enket å overføre til tiltakene vi har kommet opp med, slik at både kommunene og beboerne kan begynne å jobbe med de fra dag en. Dette har vært viktig for oss gjennom hele prosessen da kommunene har gitt uttrykk for at det er viktig for de å få noen håndfast å ta tak i for å jobbe mot visjonene som foreligger fra tidligere rapporter.

IDÉVERKSTED // WORKSHOP

Rådhuset // The City Hall

MØTEFORMELEN

MØTEFORMELEN:

Definisjon på et godt møtested

÷ **Det vi har**

= **Det vi mangler**

MÅL

Målet med idéverkstedet var å bli kjent med hvilke kvaliteter og funksjoner Giskebeboerne mener bør være grunnlaget for utforming av gode møteplasser i deres lokalsamfunn, og hvorfor.

GJENNOMFØRING

Øvelsen ble gjort gruppevis der hver gruppe skulle reflektere over:

1. Definisjonen på en god møteplass.

De fikk i oppgave å liste opp kvaliteter og funksjoner de mener hører hjemme på en møteplass.

2. Hva vi har i Giske.

Trekke frem hvilke av disse kvalitetene og funksjonene som allerede eksisterer i deres lokalsamfunn.

3. Hva vi mangler/savner i Giske.

Trekke frem hvilke av kvalitetene og funksjone som foreløpig ikke eksisterer, eller i liten grad eksisterer i kommunen.

Til slutt fikk de i oppgave å utforme en ny møteplass i Giske på bagrunn av det de fant.

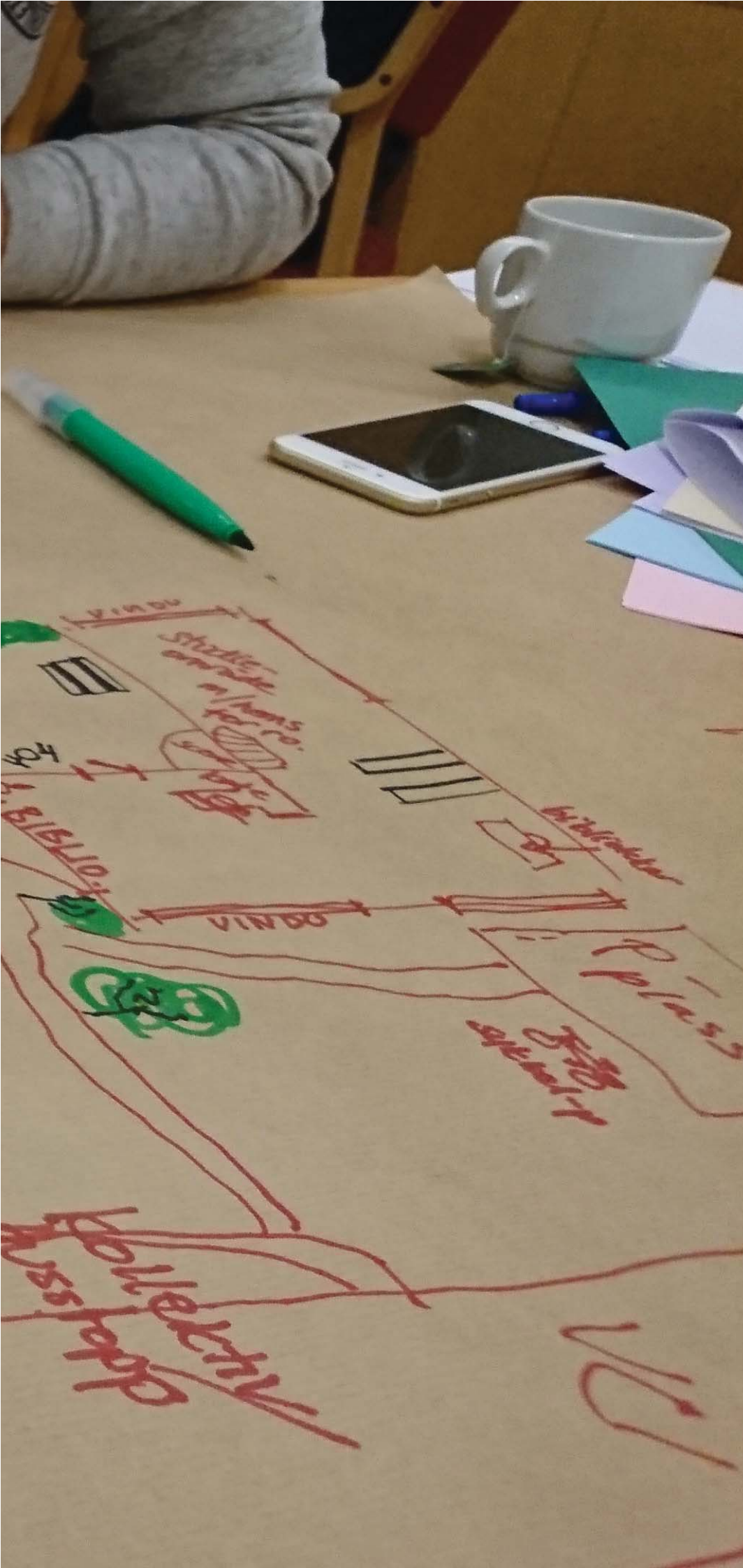
“Vi treng ein sosial samlingsstad med aldersspreiing”

“Vi manglar urbane opplevingar; det skjer i heimen”

“Vi treng fleire ildsjeler, det er dei som får ting til å skje”

“Eg saknar ein stad å hengja med vener på fritida”

“Knutepunkta manglar aktivitet, aktivitet manglar knutepunkt. Det er folk der knutepunkt og aktivitetane er”

RESULTATER / FUNN

Til tross for at alle gruppene valgte ulike lokaliteter, endte alle gruppene opp med å plassere inn ett eller flere bygg – gjerne i form av et ungdomshus, klubbhus, kafé eller lignende. En gruppe nevnte også at det ikke spiller noen større rolle hvor i Giske kommune dette er, eller hvor lang tid det tar å komme seg dit. Det viktigste er at det er en samling av funksjoner så man kan gjøre flere ærender på samme sted. Samtidig ble det av flere deltakere ytret ønske om bedre tilgjengelighet for myke trafikanter og et utbedret tilbud i kollektivtrafikken.

Ut i fra verkstedet på Giske rådhus, kan vi konkludere med at behovet for et møtested med flere funksjoner – for ulike interesser og aldersspredning– er et viktig funn. Her er det et poeng at ting som blir nevnt både er funksjoner de har i dag og setter pris på, og funksjoner de savner i Giske. De ønsker seg steder hvor “det skjer noe”.

Plassene de laget gjenspeiler stort sett samfunnsverdier og samfunnsengasjement. Disse er fordelt i to kategorier: det sosiale verdiaspektet og fysisk tilnærming til dette i arealplanleggingen.

SOSIALT: *«et sted der man kan føle seg inkludert»*

Giskebeboerne er et sosialt folk som setter inkludering og sosialt samhold høyt. De ønsker seg mer aktivitet og mer å samles rundt, på tvers av aldersgrupper. Mange vil ha et større kulturtilbud.

Ikke minst etterlyser de arenaer for å møtes, rammer for gode, felles opplevelser. Forslag på hvordan dette kunne realiseres, var gjennom frivillighet og dugnadsånd.

Til sist er innbyggerne på Giske opptatt av å inkludere både kjenninger og nye. Muligheter for nye bekjentskap og felles aktiviteter er viktig for dem.

FYSISKE LANDSKAP: *«tilgjengelighet»*

Det skal legges til rette for sosialt samvær, kultur og fellesskap i det fysiske landskap.

Giskebeboerne setter pris på sitt eget landskap, især havet, fjæra og fjellene sine. Det vakre landskapet skal gi rom for kontemplasjon, men også fysisk aktivitet og sosialt samhold.

Samtidig ønsker de seg funksjonssamling i det fysiske landskapet, der tilgjengelighet er nøkkelordet.

I tilgjengelighet legger de også fleksibilitet som premiss for utforming av møteplasser, slik at det blir «mange muligheter for impulser».

IDÉVERKSTED // WORKSHOP

Valderøy ungdomsskole // Secondary school

UTOPIA

Målet for workshopen var å bli kjent med hvilke kvaliteter og verdier ungdomsskoleelevene mener bør ligge til grunn for å skape gode møteplasser. Hva er det som gjør en plass til et godt sted å være?

GJENNOMFØRING

Elevene fra klasse 8b ble delt inn i 5 grupper der hver gruppe fikk tildelt et bestemt landskap: kyst, fjell, skog, nabolag eller parkeringsplass. Deretter fikk de i oppgave å samarbeide om å lage et «utopia» som vi definerte som «det perfekte møtestedet». Møtestedet ble bestemt til å være 50 år frem i tid og skulle beskrives ved hjelp av en gitt layout.

Metoden lar elevene blant annet ta stilling til stedets estetikk, funksjon, kvaliteter, fasiliteter, tilgjengelighet og fremkommelighet.

Det siste kvarteret ble brukt til gruppediskusjon hvor vi fikk elevene til å tenke på sitt utopia i nå-tid: Er det noe som kan være realistisk å gjennomføre i dag? På denne måten ønsket vi å «lande» fremtidsdrømmene deres og få dem til å se muligheter gjennom et nåtids-perspektiv. Workshopen ble avsluttet med en gjennomgang av alle gruppenes utopia.

“Vi må ha meir planter, då vert det mykje hyggelegare”

“Her er eit ungdomshus med ALT du treng”

“Dette er ein stad du kan vera med vener”

“Ein stad med fin utsikt”

“Ein stad du finn ro og fred ”

FUNN/RESULTATER

Til tross for tildelt landskap av ulike varianter, endte alle gruppene opp med å plassere inn et eller flere bygg , gjerne i form av et ungdomshus. Vi merket oss også at flere av gruppene begrenset seg med et realistisk tankesett og mange slet med å tenke 50 år frem i tid. Det ble blant annet sagt at det ikke skal gå busser til det perfekte møtestedet fordi “det går ikkje buss til strendene».

Likevel er det et funn som utpeker seg: utopiane som ble laget handlet alle om å samle ulike funksjoner på ett sted. Funksjoner som blir nevnt er badeplass, bål plass, bibliotek, fotballhall, kafé, restaurant og utsikts plass – for å nevne noen. Her er det et poeng at ting som blir nevnt både er funksjoner de har i dag og setter pris på, men også funksjoner de savner i Giske.

Ut i fra workshopen med 8-klassingene på Valderøy Ungdomsskole, kan vi konkludere med at behovet for et møtested med flere funksjoner – for ulike interesser – er et viktig funn. Mange av aktivitetene som blir nevnt finnes i kommunen i dag, men fritidstilbudene er spredt. Ønsket om å samle flere fritidstilbud på ett sted virker enstemmig blant ungdommen vi var i kontakt med.

IDÉVERKSTED // WORKSHOP

Valderøy barneskole // Primary school

MØTEPLASSER

Målet for workshopen var å bli kjent med hva 5.klassinger mener om hva et godt møtested er, hvilke følelser og kvaliteter de har knyttet til et sted og hvordan en drømme plass ser ut.

GJENNOMFØRING

For å introdusere 5.klasseelevene til tankegangen om møtested og hvilke kvaliteter et møtested kan ha, startet vi med at alle gruppene skulle lage et tankekart med ordet «møtested» i midten. Fra dette skulle de skrive ned alle tanker de knyttet til dette ordet. Etter en gitt tid hadde vi en felles gjennomgang på tavla, der elevene skulle si noe av det de hadde skrevet.

Neste oppgave var individuell, men elevene satt fortsatt gruppert. I denne oppgaven skulle elevene navngi og tegne sitt favorittsted på Valderøy. Alle får ark til å tegne på og ulikt tegnemateriell. De fikk tid til å tegne, før vi ba dem skrive ned følelser de knytter til dette stedet. Vi spurte «hva føler du når du er på dette stedet?». På forhånd hadde vi listet opp 10 følelser som sto på tavla, slik at alle klassene får de samme eksemplene. De aller fleste elevene brukte disse, noen la til andre følelser de selv kom på. Deretter fikk elevene scenarioet: «Se for deg at du våkner en dag og dette stedet er jevnet med jorden. Hva er det verste med å miste dette stedet?». Her måtte elevene tenke etter hvilke kvaliteter stedet faktisk har og hva det betyr for dem.

Siste oppgave var en gruppeoppgave som de til slutt skulle presentere for resten av klassen. Her skulle elevene lage sin drømme plass. Her ønsket vi at de skulle tenke på hva de forbinder med en møteplass i oppgave 1, og følelsene de hadde i oppgave 2. Elevene fikk ganske lang tid til å klippe, lime og tegne sin plass. Deretter ba vi dem presentere stedene for hverandre og fortelle hvorfor deres sted er en god møteplass. Alle gruppene skrev ned kvalitetene stedet hadde og hva som fantes på plassen deres.

“Den

“Ein stad som er inkluderande”

“Viss biblioteket blir borte, mister eg min kreativitet”

“Barna bestemmer og alt går bra”

“E

er bedre, den er større, den er for alle”

Det er for alle, for voksen og barn”

FUNN/RESULTATER

Det vi fant i disse oppgavene er at det ofte er funksjonen på stedet de forbinder med ordet møteplass. Slik som en restaurant, lekeplass, o.l. Videre kommer vi inn på hva slags kvaliteter og følelser de knytter til både konkrete plasser og deres «drømme plass».

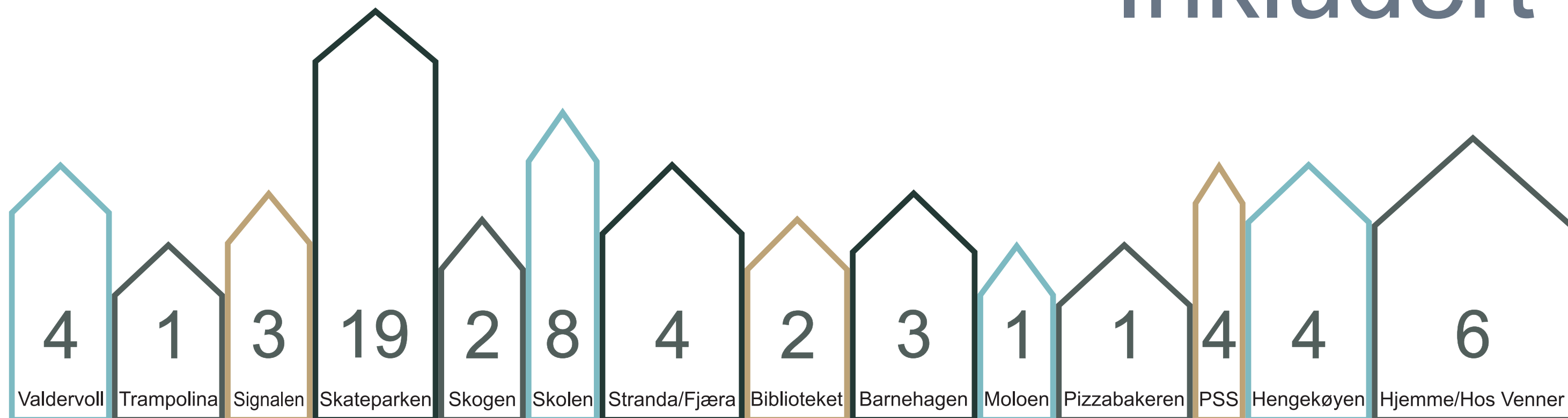
I siste oppgave der elevene designet sin drømme plass var det felles for mange at de ønsker en plass der de kan ha det gøy med og uten voksne, et sted som gjerne samler flere aktiviteter og er inkluderende. Kvaliteter som går igjen er muligheten til å være inne og ute, at det er lys, bil- og røykfritt, tilgang på mat og gode sitteplasser. De setter pris på å være i naturen og drive med sport utendørs, men på grunn av klimaet ønsker de muligheten til å trekke seg inn eller søke ly og le.

FAVORITTSTEDENE

Her kan man se favorittstedene til elevene, og hvilke følelser de knytter til dem. I illustrasjonen nedenfor er alle stedene representert, og hvor mange som hadde dette som favorittsted. Vi kan se at skateparken er svært populær. Valderøy barneskole og hjemme/hjemme hos venner er også fleres favorittsted.

Ordskyen til høyre representerer følelsene som har kommet opp i forbindelse med alle disse stedene. Til tross for at dette er *favorittstedet* deres, ser vi at følelser som “Urolig” og “Utrygg” blir nevnt flere ganger. Et konkret eksempel på hvorfor er fra hengekøylene ved Skjongskolen. Her forteller elevene om gode minner, men at de frykter for å miste stedet. Det er andre som driver hærverk, tagger og knuser vinduer. Dette gjør at det føles utrygt å være der alene eller med få folk.

De aller minste ordene i ordskyen er det kun én elev som har nevnt, mens det aller største “Glad” som er nevnt 35 ganger.

KAFFEPRAT // COFFEE CHAT

Øygardshamna

MÅL

Noen av studentene dro ut til Øygardshamna for å møte Toivo Nilsen fra Fuglefjellet og Emil Bonsaksen fra Kodebyraet. Øygardshamna er et digitalt start-up miljø med 10 ulike bedrifter innenfor kreativ næring, og ledende senter for bedrifter innen kreativ industri og kulturnæring i Sunnmørsregionen. Målet med dybdeintervjuet var å få ulike innfallsvinkler fra den kreative næringen på hvordan man kan vektlegge smart and friendly i utvikling av strategier for sosiale møteplasser i kommunen.

FUNN

Fire hovedaspekter ble knyttet til hvordan sosiale møteplasser blir mer tilgjengelige kom frem gjennom samtalen:

1. Kultur og nytelse henger ofte sammen med suksessfulle møteplasser, det være seg om de er midlertidige eller permanente. En møteplass må kunne tilby noe. I Giske er det behov for møteplasser utenfor idrettsplattformen.

“Hvis du ikke er interessert i idrett og bor i Giske kommune så er de sosiale møtepunktene få”.

2. Kommunikasjon : Hvordan skal man fremme en møteplass?

Det skal være enkelt å lese bruksmønster og helheten av møteplassen, hvilket er mye vanskeligere i det fysiske rom enn digitalt. “Placemarketing” er også en viktig faktor for at sosiale møteplasser skal bli vellykkede.

Valg av riktige kommunikasjonskanaler egnet for bruk og formål av plassen er en forutsetning. Det er viktig at ulike aktører er bevisst markedsføring og fremmer kvalitetene ved en møteplass slik at de får nok oppmerksomhet til å nå ulike brukere/ mottakere. Kommunikasjon og synlighet mellom kommune, ulike aktører og innbyggerne i forhold til tillit og ansvarsfordeling fremfor ansvarsfraskrivelse er alfa og omega.

Per dags dato er kommunikasjonsflyten og formidlingen mellom kommunen og innbyggere/aktører svært dårlig og mangelfull. Dette samspillet må forbedres for å kunne oppnå noe.

3. Valg av fysisk lokalitet : fremkommelighet og fleksibilitet i bruk av en plass er viktig.

“Har du ly, har du le, har du et inspirerende sted å være så har det mye å si”.

Skal det være en etablering av en permanent møteplass må det være god infrastruktur. Det må planlegges for fremkommelighet også for de som ikke har tilgang til- eller benytter seg av bil.

“Kollektivtilbud: om ungene klarer å komme seg dit selv, og hjem igjen og voksne vet at de er i trygge hender begge veier så blir det oftere brukt for barna sin del. Samme gjelder for eldre”.

4. En plass i menneskelig skala; til og for mennesker. Det handler om å involvere mennesker slik at de får eierskap til objektet.

“Man må ha et multi-tilbud rundt samme sted (...) og man har et potensiale til å igangsette aktiviteter”.

Giske kommune har et stort potensiale i menneskelige ressurser som venter på å aktiviseres: “Det handler delvis litt om verktøy men også å få en positiv blest på hele greia” - hvordan man involverer og presenterer et prosjekt for frivillige er svært viktig.

“Alle voksne ønsker å føle seg samfunnsnyttig. Voksne savner å føle seg samfunnsnyttig. Det er mulig å aktivisere dugnadsånden dersom man finner det riktige prosjektet for dem”.

Bare i forbindelse med Sommerfesten involveres 40 000 mennesker i arrangementet som deltakere, aktører og frivillige -blant dem mange bosatt i Giske kommune. Dette vitner om stort potensiale i nærmiljøet.

OPPSUMMERING

Giske kommune er rik på dugnadsånd og frivillighet. De etterlyser fysiske, sosiale møteplasser utenom organiserte idrettslag og prosjekter der man som enkeltindivid og voksen kan bidra. Kommunikasjon og formidling blir også etterspurt. Finner man riktig prosjekt med et godt tilbud i aktiviteter, fremkommelighet og riktig lokalitet for prosjektet, vil mange ønske å organisere seg for å få det til. Det ligger et stort potensiale i voksengenerasjonen i Giske. Dette er et godt grunnlag for smart and friendly, siden *“bærekraft går på å la folk gjøre noe for fellesskapet, bidragsnyttige ting”.*

SPORREUNDERSØKELSE // SURVEY

Vi gjennomførte en spørreundersøkelse da vi kom tilbake fra turen til Giske. Etter vi hadde gått gjennom all informasjonen fra workshopene så vi at det var noen spørsmål vi ønsket å stille. Det var ting vi følte vi ikke hadde fått svar på under oppholdet i Giske som vi ville å få en bedre oversikt over. Vi ønsket og at alle i kommunen skulle få en mulighet til å si sin mening. Det var og relevant for hvilken retning de individuelle oppgave ville ta. Vi postet spørreundersøkelsen på Facebook-siden «Engasjert i Giske» og fikk over 100 respondenter. Mer informasjon om denne kommer nærmere i de individuelle gruppenes oppgave etter ønske og hvor relativt det er for dem.

OPPSUMMERING // SUMMARY

Etter å ha gjennomført de ulike idéverkstedene, samlet vi sammen all informasjonen og trakk ut elementer som gikk igjen. Hva er det de alle ønsker seg? På alle workshopene kom det fram at de ønsker seg en møteplass som samler flere funksjoner og aktiviteter. Plassen må være inkluderende og åpen for alle. Det må være et sted man kan være i både bra og dårlig vær. Giskebeboerne ønsker flere kulturtilbud, flere arenaer for sosialt samvær, samhold og tilhørighet. I tillegg ønsker de seg arrangementer og aktiviteter de kan samles rundt. Giskebeboerne ønsker å føle seg nyttige, bruke sin kunnskap til å skape et større samfunn som er inkluderende og styrker fellesskapsfølelsen.

Innbyggerne setter pris på den vakre naturen de omgir seg med og ønsker å tilrettelegge den for mer bærekraftig bruk. Landskapet burde være en arena for fysisk aktivitet og sosialt samvær. Det er fint å være ute og oppleve natur og aktivitet, men samtidig å ha et sted å trekke inn når været er dårlig.

Mange av aktivitetene som blir nevnt finnes allerede i kommunen i dag, men er spredt. Det er viktig å få samlet funksjoner og å bedre tilgjengeligheten til dem. Bedre kollektivtilbud og ferdsel for myke trafikanter kom også opp under alle workshopene.

Møtested med samling av funksjoner

Rekreasjon og helsefremmende aktivitet i friluft

Sosiale samlingspunkt der det skjer noe

“Samle funksjoner og aktiviteter”

“De hverdagslige møteplassene”

“Plassen for alle”

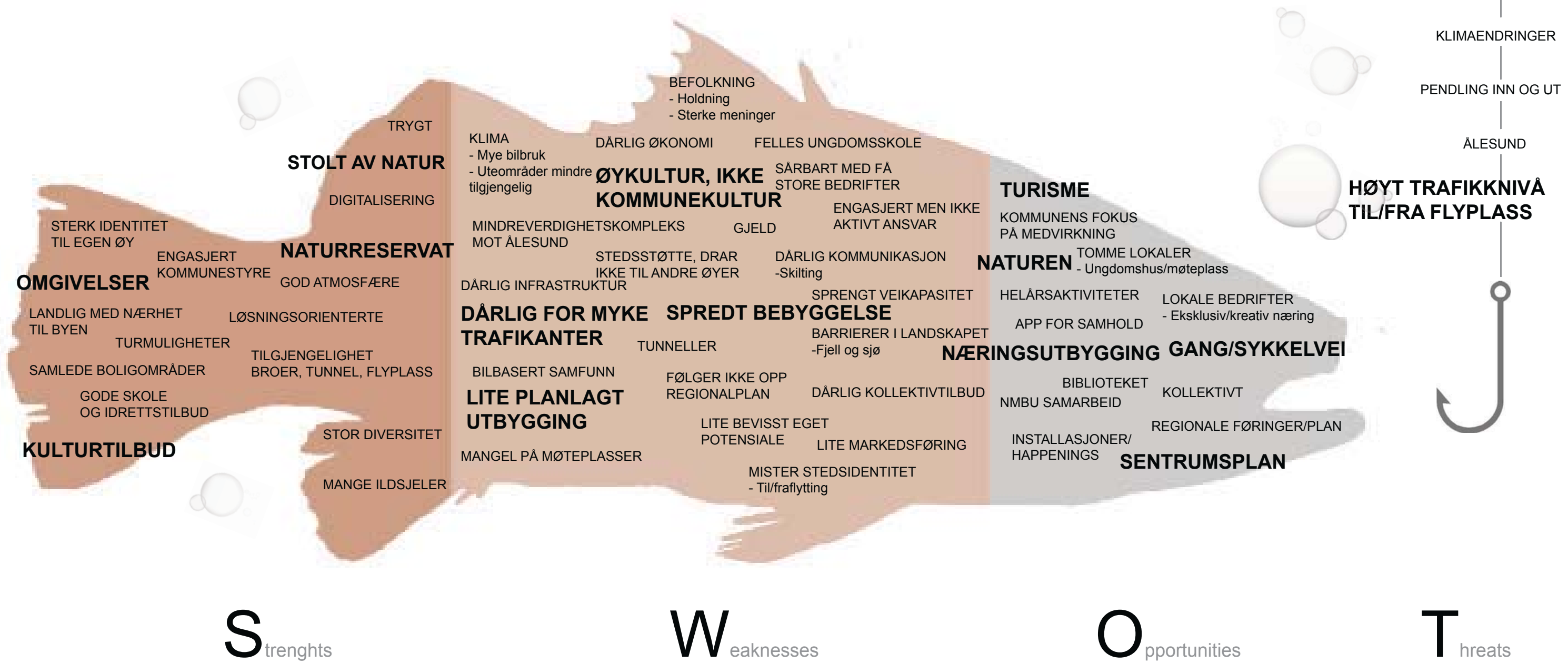
“Ein stad som er inkluderande”

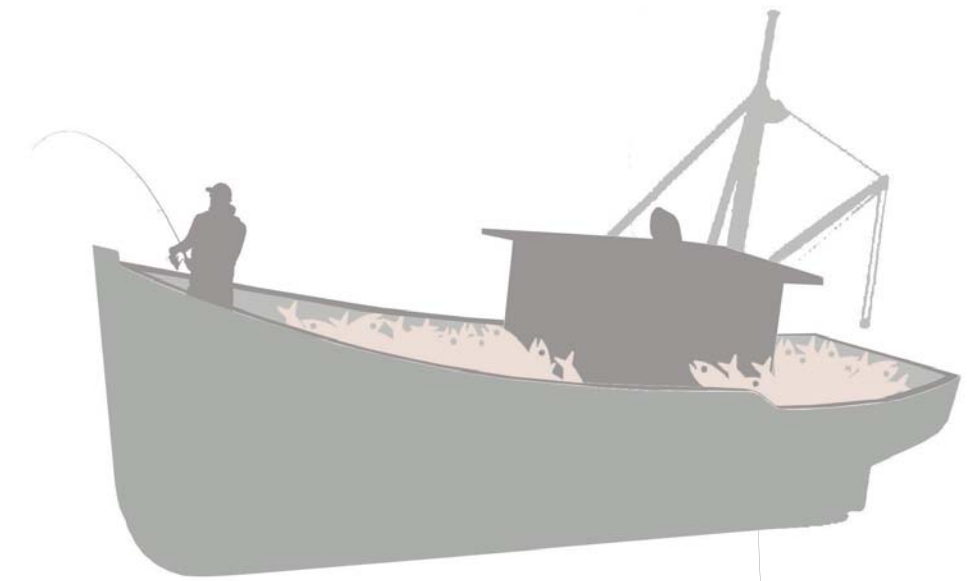
“Eit varmare samfunn”

SWOT-ANALYSE // SWOT ANALYSIS

Med bakgrunn i ovennevnte empiri og teori, kom vi som gruppe fram til det vi mener er Giske sine styrker, svakheter, muligheter og trusler gjennom en metode kalt SWOT. Metoden ble en del av prosessen vår mot en visjon for Giske. De faktorene vi anser som mest betydningsfulle står i uthevet skrift.

Videre brukte vi nominell gruppeteknikk (NGT) som metode til å sammenfatte alt inn til fem overordnede mål som vi rangerte i prioritert rekkefølge. Vi var enige om at tilgjengelighet var den største og viktigste “fisken”, og vi tok derfor med oss denne i vårt videre arbeid.

Teorier vi ønsker å forankre
oppgaven vår i:

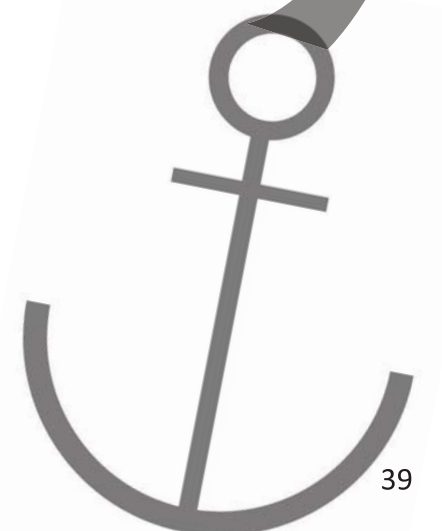
BÆREKRAFTIGHET

SMART & FRIENDLY

FOKEHELSE

MEDVIRKNING

BIOPHILIA

- POTENSIELLE
- EKSISTERENDE
- 1 TILGJENGELIGHET
- 2 KULTUR
- 3 NATUR
- 4 REISELIV
- 5 FORTETTING
- A AKTIVITET / OPPLEVELSER
- B BARRIÆRER
- I IDENTITET
- N NÆRING
- O OFFENTLIGE BYGG
- S SOSIAL INTERAKSJON
- U UTSIKT
- P PRIVATE BYGG

Gameboard
 Som en øvelse for å kartlegge potensielle og eksisterende områder med tilknytning til målene fra SWOTen, lagde vi et gameboard (teknikk utarbeidet av Raoul Buntschoten).

Illustrasjonen er en overordnet plan, hvor kartleggingen er gjort i grovere trekk. I tillegg er det markert enkelte andre kvaliteter vi ser i sammenheng med målene. Kartets farger viser til opplevd tilgjengelighet i kommunen, og viser hvordan topografi og utbygging har ført til flere splittede områder, hvor linken mellom ofte kan oppleves som nærmest ikke-eksisterende. Vi har i tillegg valgt å trekke ut noen områder, Alnes og Valderhaug, da et endret fokus trekker fram andre muligheter og kvaliteter.

VISJON // VISION

“Tilgjengelig” beskriver noe man har god tilgang til eller noe som er lett å komme til. Gjennom tilgjengeliggjøring ønsker vi å legge tilrette for sosiale møter og bruk av de lokale stedene og naturen i Giske.

Lokalbefolkningen ønsker de hadde alt de trengte tilgjengelig på sin egen øy. Denne holdningen beskriver en sterk tilhørighet til egen øy, men en lav tilhørighet til kommunen som helhet. I denne rapporten argumenterer vi for at mangelen på sosiale møteplasser gjør det vanskelig å skape en felles identitet og stedstilhørighet til kommunen. Med et bilbasert samfunn, og få fungerende møteplasser, er det få arenaer for de tilfeldige møtene. Dette forhindrer sosial interaksjon mellom befolkningen på tvers av øyene og bidrar til et splittet samfunn.

Vi mener tilgjengelighet er stikkordet her, og derfor er visjonen å skape et tilgjengelig Giske. Gjennom å skape gode møteplasser argumenterer vi for at kommunen vil komme nærmere denne visjonen. Med gode møteplasser vil befolkningen kunne møtes på tvers av øyene, som igjen vil styrke samholdet. Giske kommune vil gå fra å være fire forskjellige øyer, til å bli en sømløs kommune der folket føler seg som en del av en større helhet.

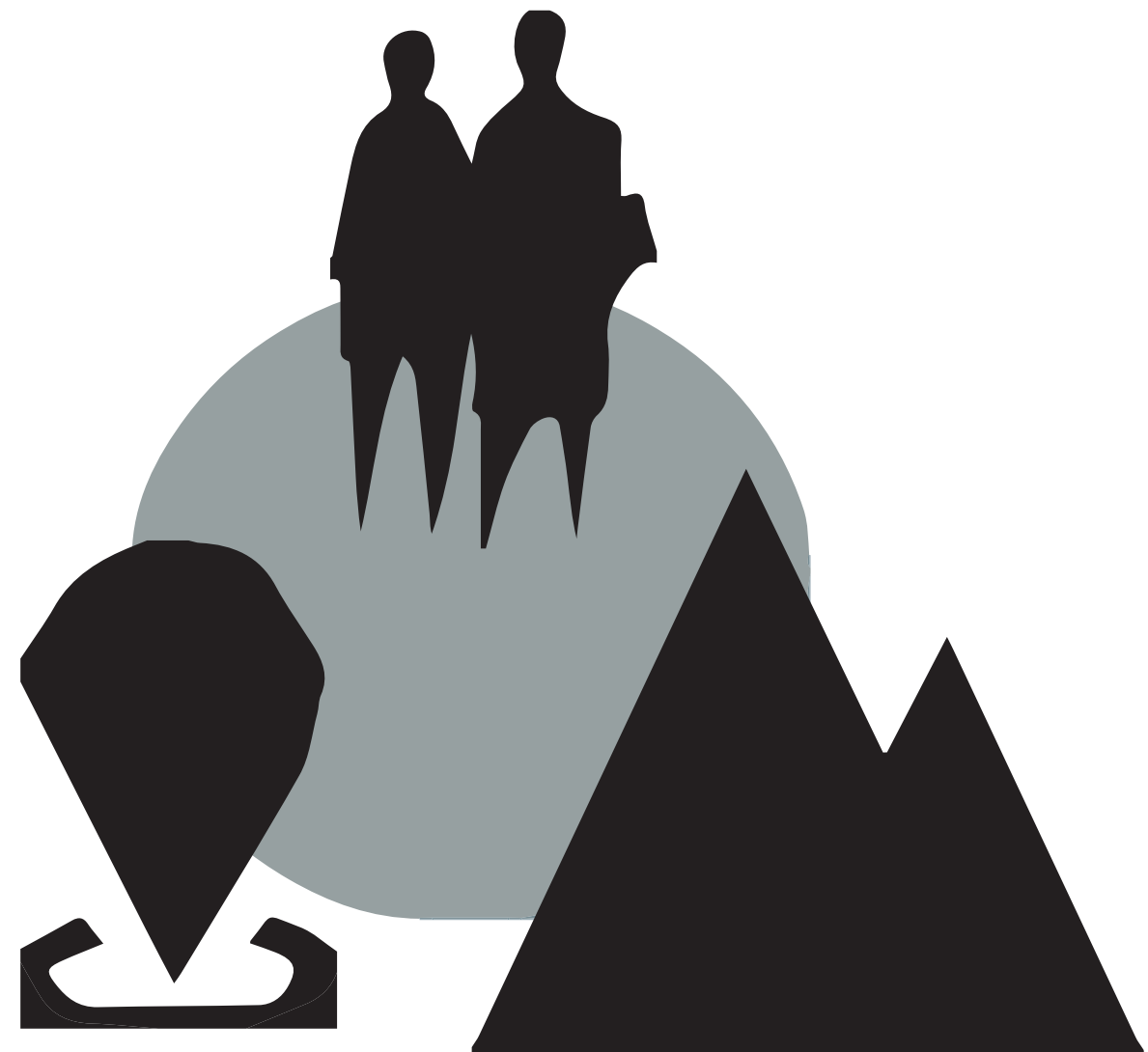
Tilrettelegge for møter mellom mennesker

Aktivere de lokale møtestedene

Åpne for nærhet til naturen

TILGJENGELIGE GISKE

- mennesker, sted, natur

VIDERE ARBEID

Vi ønsker å gi kommunen forslag på gode møteplasser og hvordan de kan realisere dem.

I vårt videre arbeid presenterer vi 3 ulike forslag på hva en møteplass kan være, med 3 forskjellige tilnærminger: en «urban» møteplass i tilknytning til et nytt sentrum, en bærekraftig møteplass i naturen som er tilrettelagt for opphold, rekreasjon og opplevelser og en møteplass tilrettelagt for arrangementer, med fokus på engasjement fra lokalbefolkningen.

Denne tredelingen er en forenklet måte å strukturere de ulike oppgavene på. I virkeligheten vil alle møteplassene, uavhengig tilnærming, generere til sosiale møter og tilgjengeliggjøre lokale steder og stedeneg natur. Dette vil komme tydeligere frem i hver av rapportdelene.

“Ecological democracy takes root, sprouts, and blooms here and there” (Hester, R.T. Forelesning 11. oktober 2017).

Vi har brukt Hesters uttale om økologisk demokrati som en metafor for vårt videre arbeid. Våre forslag til møteplasser er frø som såes. Frøene er avhengige av lokalbefolkningen for å få nok næring til å kunne slå rot og blomstre.

Frø 1
FOLKETS Plass - Fra et sted til en livlig møteplass
En «urban» møteplass i tilknytning til et nytt sentrum.

Frø 2
GISKE SLOW
En bærekraftig møteplass i naturen som er tilrettelagt for opphold, rekreasjon og opplevelser.

Frø 3
KULTURKAIA
En fleksibel møteplass basert på engasjement fra lokalbefolkningen.

Rapport 2015

Strategi for å styrke
sentrum/**møteplasser**,
forbindelser og identitet.

Master 2016

**Knytte folket til
landskapet** i Roald
gjennom **medvirkning** og
tilrettelegging for et mer
robust samfunn ved å
**bringe sammen ulike
interessenter.**

Rapport 2017

Tilgjengelige Giske ved
hjelp av **konkrete tiltak**
som svarer til tidligere
rapporter.

Fremtiden

Tilgjengelige Giske med
fokus på:
- **mennesker**
- **sted**
- **natur**

Nå

Kommunen ønsker å
fokusere på etablering av
hverdagslige møteplasser.

REFERANSELISTE

// REFERENCES

Auden, W. (1947) Introduction. in: Betjman, J. (1947). *Slick but not streamlined*. Michigan: Doubleday, 17-24.

Caragliu, A. (2011). Smart Cities in Europe. *Journal of Urban Technology*, vol.18 (utgave 2), s.65-82

Frumkin, H. (2001). Beyond toxicity: Human health and the natural environment. *American Journal of Preventive Medicine*, 20 (3), 234-240. Hentet 05. desember 2017 fra: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S074937970000317>

Giske Kommune (2017). "Om Giske kommune", Hentet 08. desember 2017 fra: <https://www.giske.kommune.no/om-giske-kommune/>

Giske kommune (2017). Kommuneplan 2017 – 2029. 22.03.17. Hentet 20.11.17 fra: <https://www.giske.kommune.no/handlers/fh.ashx?FillId=13857>

Haakonsen, A., (2009) "22 år med bompenger er over". Hentet 08. desember 2017 fra: <https://www.tu.no/artikler/22-ar-med-bompenger-er-over/254679>

Helsedirektoratet (2015). Kartlegging og utviklingsarbeid om nærmiljø og lokalsamfunn som fremmer folkehelse, Hentet 08. desember 2017 fra: <https://helsedirektoratet.no/tilskudd/kartlegging-og-utviklingsarbeid-om-nermiljo-og-lokalsamfunn-som-fremmer-folkehelse>

Hester, R. T. (2010). *Design for Ecological Democracy*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press

Hester, R. T. (2017) Design for Ecological Democracy [Lecture]

Himmel, fjell og hav (2017), Hentet 08. desember 2017 fra: <https://www.giske.kommune.no/Handlers/fh.ashx?MId1=10776&FillId=12862>

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (2014). *Veileder Medvirkning i planlegging*. Oslo: Grøset (2014:06). Hentet 07. desember 2017 fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/Medvirkning-i-planlegging/id764244/>

Kommunefakta Giske (2017). I *Statistisk sentralbyrå*. Hentet 10. oktober 2017 fra <http://www.ssb.no/kommunefakta/giske>

Jøraholmen, O., Tryggestad, H., Torgrimsby, K., Stordalen, T., Fossnes, E., Romslo, I. and Fred, K. (2015). GISKE gruppe1. graduate. Norwegian university of life sciences: NMBU.

Mamen, J. (2009). Maritimt klima. I *Store Norske Leksikon*. Hentet 23. november 2017 fra: https://snl.no/maritimt_klima

Miljøstatus (2017). Hentet 08. desember 2017 fra: <http://www.miljostatus.no/kart/>

Museum og samlinger, (2013) Hentet 08. desember 2017 fra: http://kulturminne.co.no/index.php?option=com_content&view=article&id=11&Itemid=126

Park, P. (1993). What is participatory research?. *Voices of change : participatory research in the United States and Canada*. Westport, Conneticut: Bergin & Garvey

Plan- og bygningslovens paragraf §5-1.(2008). Lov av 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling. Oslo: Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Hentet 29. november 2017 fra: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71/KAPITTEL_2-1-3#KAPITTEL_2-1-3

Samspelkommunen Giske (2014), side 11. Hentet 08. desember 2017 fra: <https://www.giske.kommune.no/handlers/fh.ashx?FillId=12891>

Stordalen, T. and Romslo, I. (2016). Memories of tomorrow: reconnecting community and landscape in Roald - through participation. Graduate. Norwegian university of life sciences: NMBU.

Strategisk næringsplan 2016-25 (2016). Hentet 08. desember 2017 fra: <https://www.giske.kommune.no/Handlers/fh.ashx?MId1=10684&FillId=13318>

Synnes, F. (2017), "Kultur og fritid i Giske" Hentet 08. desember 2017 fra: <https://www.giske.kommune.no/kultur-og-fritid/>

Thorsnæs, G. (2015). Vigrasambandet. I *Store Norske Leksikon*. Hentet 07. desember 2017 fra: <https://snl.no/Vigrasambandet>

Topophilia (2017). I *Wikipedia*. Hentet 16. november 2017 fra <https://en.wikipedia.org/wiki/Topophilia>

Vigra (2017). I *Wikipedia*. Hentet 07. desember 2017 fra: <https://no.wikipedia.org/wiki/Vigra>

Visit Giske (2017). Hentet 07. desember 2017 fra: http://kulturminne.co.no/index.php?option=com_content&view=article&id=11&Itemid=126

Visit Giske (2017). Hentet 07. desember 2017 fra: <http://www.visitgiske.no/default.asp?page=8642&lang=1>

Visit Giske (2017). Hentet 07. desember 2017 fra: <http://www.visitgiske.no/default.asp?page=8645&lang=1>

Visit Giske (2017). Hentet 07. desember 2017 fra: <http://www.visitgiske.no/default.asp?page=8644&lang=1>

Wang, H. (2015) "Reiseliv og turisme" Hentet 08. desember 2017 fra: <https://www.giske.kommune.no/individ-og-samfunn/naring-og-arbeidsliv/reiseliv/>

WHO (1946). Constitution of WHO: principles. Hentet 05. desember 2017 fra <http://www.who.int/about/mission/en/>